

Стенографски белешки

од Јавната расправа по работната верзија на Предлог законот за авторското право и сродните права

Јавната расправа се одржа во Собранието на Република Македонија, сала Борис Трајковски, со почетокот во 10,15 часот.

Јавната расправа ја отвори и ја водеше Радмила Шекеринска, претседател на Националниот совет за евроинтеграции.

Радмила Шекеринска:

Добар ден на сите. Предлагам да почнеме. Ова е една од последните седници, практично до крајот на годината последна јавна расправа која што ја организира Националниот совет за евроинтеграции, за законите кои беа планирани да се донесат во 2009 година. Како што членовите на Националниот совет за евроинтеграции знаат Националниот совет и Собранието си го завршија својот дел од работата. Останаа уште неколку кои се уште не се подготвени од страна на Владата, се уште не се доставени до Собранието и за нив ќе има јавна расправа во текот на 2010 година.

Овој Предлог закон кој што денеска е на јавна расправа е закон за кој што и до сега организираа неколку јавни расправи. Според јавувањата на медиумите Министерството за култура и Владата организираа јавни расправи, меѓутоа од самиот почеток на годината Националниот совет за евроинтеграции јасно стави до знаење дека темите како што се авторски и сродни права, како што се индустриска сопственост, интелектуална сопственост се теми на кои што Европската Унија ќе продолжи да биде многу чувствителна и многу внимателна и како такви сметавме дека и овој закон и тие други закони кои се од истиов домен ќе треба подетално да бидат разгледувани од страна на Националниот совет за евроинтеграции. Значи, со материјалите за денешната седница заедно со самиот закон ни беа доставени некои анализи на политиките на Европската унија за заштита на интелектуалната сопственост и соодветната правна рамка како и соодветните директиви на Европскиот парламент и на Советот на Европската унија.

Јас морам да изразам жалење што не успеавме до сега со министерот за култура да се договориме за термин кој што ќе биде прифатлив за неа и

заради тоа не можевме денеска да ја имаме на седницата на Советот, поради патување ако не се лажам во Ватикан, меѓутоа се трудиме навистина како Националниот совет секогаш да го имаме ресорниот министер. Токму поради тоа што знаеме дека ресорниот министер многу повеќе ќе може да ги чуе коментарите во текот на јавната расправа и реално да прифати некои дел од забелшките. И заради тоа ја одлагавме расправата по Законот за авторските права се со цел да најдеме термин кој што ќе одговара и на Собранието и на Советот, меѓутоа и на Министерот за култура. Меѓутоа за жал овие напори се неуспешни и мора со жалење да констатирам дека за разлика од соработката и договорите со другите Министерства чии што закони се сега ги имавме разгледувано на јавни расправи, со Министерството за култура не знам од кои причини ни одеше малку потешко. Без разлика не се, министерот и заменикот не се тука, меѓутоа имаме претставници од страна на Министерството за култура и јас предлагам денешната јавна расправа да ја почнеме со излагање на госпоѓа Олгица Трајковска, а потоа се разбира дека микрофонот ќе биде свртен кон учесниците на јавната расправа. Ќе ве замолам оние кои што сакаат да учествуваат со дискусијата да се пријават за збор, заради тоа што еден дел од вас ве знам, меѓутоа еден дел не ве познавам лично, да нема некои грешки во пријавувањето ќе ве замолам да ја пополните пријавата за дискусија. Од технички информации имам само една. Значи, на системот имаме преводи и на албански и на англиски, така што каналите 1, 2 и 3 се користат за превод. Оние кои што имаат потреба од превод и ако имате потреба од некоја помош ќе ви помогнат колегите.

Повелете госпоѓа Трајковска.

Олгица Трајковска: Ви благодарам.

Значи, јас сум Олгица Трајковска, раководител на Секторот за авторските права и сродните права во Министерството за култура, а во однос на овој закон сум една од членовите, конкретно раководител на формирана група за изработка на законот во чиј состав покрај службениците во Министерството за култура се и надворешни истакнати членови. Едниот е господинот професор доктор Валентин Пепељуговски и вторит член е госпоѓата Ели Манева долгогодишен работник во сферата на радиодифузијата и голем познавач на авторското право. Жалам што министерката не е тука, меѓутоа тоа се веќе релации за кои што јас немам мандат да коментирам. Во секој случај благодарам на вниманието што ми го укажувате.

Респектирајќи го времето, а особено составот на присутните не би се задржувала само би потсетила колкаво е значењето на авторското право само по себе не само за цивилизациската иманентност сопствена за човештвото и значењето на вкупното остварување на човековите права во една заедница особено како што во Република Македонија, заради тоа што и теоријата тоа е основниот показател на човековите права што во својата суштина се остваруваат затоа што авторското право е жижата во која што се прекршуваат и проверуваат остварувањата на другите човекови слободи и права. Би потенцирала дека оваа право и за оваа право како никое друго право во современото живеење не е толку поткрепено и регулирано со меѓународни правни документи, почнувајќи од евиденции преку директиви, препораки итн. и суштината е покрај тие правни документи кои што се обврзни за Република Македонија и нејзиниот пат кон евроатланските интеграции да бидат вградени во нашата регулатива и искуствата на добрите практики на земјите на Европската Унија што произлегува конкретно и од правниот документ Спогодбата за асоцијација и стабилизација конкретно членот 71. Нашето законодавство во Република Македонија за разлика од некои други, од источниот блок, Македонија како дел од југословенската заедница имаше висок степен на заштита на авторските права согласно тогашната меѓународна регулатива, меѓутоа со осамостојувањето особено денес сме исправени пред обврската на вградување на сите тие задолжителни правни документи. Сите се вградени со исклучок на една директива таканаречена директива за спроведување. Основната причина за менување на овој закон е вградување на оваа последна директива на патот на Република Македонија кон Европската Унија. Меѓутоа бидејќи согласно и правните искуства, особено во оваа сфера според кои 8 до 10 години се оптималниот рок во кој што може да функционира закон од оваа област, вклучително со чести измени и дополнување на прописите, значи тој рок од 8 до 10 години е оптималниот рок кој што се предлага и практикува целосно донесување на нов закон затоа што е многу тешко да се снајде читателот кој што го применува, во тие измени и повикувања, а согласно и паралелните промени на правните прописи во севкупниот систем кој што исто така произлегуваат од животот и од други меѓународни обврски е нужно да претрпи соодветно менување.

Значи, навлегувам во она што би го насловила со причина за изработка на новиот закон. Значи како што споменав тоа е една од обврските за исполнување на Република Македонија за евроинтегративните процеси и

вградување на директивата за спроведување, конкретно 48 од 2004 година. Потоа усогласување на Законот со новите системски реформи промени во македонското законодавство. Тука пред се се мисли на прекршоците на управните судови итн., постапките.

Трета причина, осовременување и обезбедување поефикасен систем за остварување и заштита на правата.

И четврта причина која што би ја потенцирала е надминување на посточките нејаснотии во примената на законот кој што резултира со одредени дури и судски одлуки кои што, за жал, се неспроведливи и за кои што би ве потсетила дури и Европската Унија во извештајот изрази соодветно жалење.

Постапката за изработка на законот беше доверена на една работна група која што е само работна група за изработка на работен текст. За жал, тој текст е изработен минатата година во ноември, 26 ноември е предаден на раководството на Министерството. Меѓутоа заради деликатноста на материјата министерот за култура најде за потребно дека за него треба да се остваруваат повеќе консултативни состаноци, повеќе дебати, повеќе непосредни разговори со одредени корисници и носители на права и не само тоа туку се остварија и 6 меѓународни експертизи од релеватни субјекти.

Првата експертиза беше преку Програмата ТАИЕКС преку Европската Унија, потоа од самата Европска унија, уште еднаш од Европската унија, потоа од Цисак која што е респектабилна светска организација за заштита на правата и за остварување на правата, од врвната светска организација за интелектуална сопственост со седиште во Женева која што е една од организациите на организацијата на Обединетите нации и вонредно уште еднаш по барање непосредно на министерот за култура во соработка со Секретаријатот за европски прашања и благодарение на разбирањето на мисијата од Европската Унија уште една експертиза преку Таекс програмата што се одви минатата недела во Скопје. И можам да кажам дека овие експертизи само потврдија дека, да не ги изоставиме комплиментите кои што беа искажани, беше потврдено дека законот е сосема во согласност со сите барања, искуства и нуди правец за подобро, поефикасно спроведување на авторско правната заштита.

Покрај тоа запознаени сте дека законот во сите работни варијанти беше ставен и на веб страницата на Министерството и беа поканети сите и преку веб страницата и непосредно со доставување на примероци од работниот

текст до над 50-тина субјекти да дадат свој придонес, мислење, сугестии итн. За жал, добивме само 8 и тие се внимателно разгледани и сето она што можеше и што беше во контекст на таа меѓународна обврска на Република Македонија и она што го налага нашето законодавство и правен систем во Република Македонија е вградено во законот. Покрај тоа се направени посебни консултации со надлежни државни органи, со експерти од Правниот факултет и други експерти со универзитети итн., и сето она што можеше да се вгради е прифатено и вградено во законот.

За жал, денеска овие последни две експертизи од Европската Унија и преку Таекс програмата се уште не се вградени, тие се од суштинско значење мали, меѓутоа сепак треба да се направи интервенција во текстот. Значи, се уште можеме да кажеме дека се работи за работен текст на законот, текст кој што е официјално прифатен од министерот и процесуиран до Владата преку комисији итн., се уште немаме. Значи, зборуваме за еден текст кој што е во работа.

Целите за уредување на односите во законот би ги истакнала трите основни до изградување на појасен, попрецизен и поконзистентен систем и натамошно континуирано усогласување со директивите на Европската унија. Други цели се обликување на поефикасен модел за колективно управување и создавање на правни основи за поефикасна борба против пиратеријата и третата цел е до практична разработка на основните уставни принципи содржани во нашиот највисок нормативен акт. За вградените меѓународни правни документи не би се задржувала тоа е огромен список и верувам дека ги знаете и ги имате. Директивата како што спомнав од 2004/48 од Европската унија, предметот што посебно заслужува внимание во овој работен текст на законот.

Сега би се задржала кратко на поволностите и промените што ги содржи овој текст во однос на постоечкиот закон. Значи, прво имаме попрецизно и појасно дефинирање на правата и поимите односно институтите кои што се содржани во оваа правна регулатива. Се трудеме колку е можно подецидно, појасно, поконцизно да ги детерминираме поимите односно дефинициите кои што се многу нужни, неопходни во правилното применување на законот. Натаму имаме поцелосни и посеофатни мерки за спроведување и заштита на авторските права и сродните права согласно спомената директива. Она што е особено значајно што недостасува во нашиот правен систем на кој што е и постојано укажувано и од надворешни експерти до сега

и од стручните служби е непостоење дистинкција помеѓу прекршоците и кривичните дела во ваа сфера. Со овој закон се обидуваме да направиме таква дистинкција за да би можеле органите за прогон и судовите да ја остваруваат својата функција многу поефикасно, а и самиот сторител прекршувајќи го законот да знае која е казната, што е она што следи како последица на повредата.

Многу значајно прашање во однос на текстот на законот е попрецизно утврдување на надлежностите на органите за инспекциски надзор. Имаше одредено лутење не толку во формална смисла колку што во практиката беше присутно и тоа особено меѓу инспекциските служби на Министерството за култура, Пазарниот државен инспекторат и Министерството за внатрешни работи. Се обидуваме со овој закон појасно да ја лоцираме надлежноста заради поголема ефикасност, не само ефикасност на детерминирањето на повредите туку и во однос на самите надлежности на инспекциските служби. Знаете дека Министерството за внатрешни работи согласно со својата суптилна надлежност и посебни овластувања во однос на следењето, вршењето надзор, претрес итн., може поефикасно да се бори против пиратеријата која што како дефиниција влегува во категорија на организиран криминал, отколку што може согласно своите ограничени надлежности и тоа на пазарот да го прави пазарната инспекција. Но ставот е дека сите инспекции во рамки на своите надлежности до колку откријат и дојдат во допир со предмет на авторско дело или предмет на сродно право дека задолжително треба да го информираат Министерството за внатрешни работи за да може да се вклучи во натамошната борба против таа повреда или да ги превземе соодветните мерки за кои што е надлежно.

Овде тргнавме од искуството на повеќе европски држави кои што ефикасно се справуваат со оваа појава, да земеме од соседството Бугарија, Романија, Унгарија, Италија итн., Турција иако не е член на Европската Унија, меѓутоа и таму се практикува преку полицијата да се остварува овој поефикасен систем на заштита.

Посебно внимание во Предлогот е посветено на колективното управување каде што знаеме сите дека се главните проблеми, барем во јавноста се излезени главните проблеми во остварувањето на авторското право и сродните права и тука одиме со утврдување на појасни услови и критериуми, кои може, и под кои услови да ја врши оваа функција, се напушта институтот конкурс за добивање дозвола и тоа исто така пример на други

понапредни, поефикасни правни системи. Појасно се дефинира и основата за пресметување на надоместоците, се допрецизира начинот и постапката за определување тарифи, се намалува бројот на видовите користење кои задолжително колективно се управуваат и тоа по барање на Европската унија и експертизата и се зајакнуваат контролните функции. За структурата и содржината на Законот не би ви одземала внимание, само би потенцирала дека ова е автентичен текст, македонски, кој што се заснова на меѓународната практика и правила, дека содржината како што знаете структурирана во седум глави, под оддели и одредби со називи по примерот на правната техника која што е во државите во Европската унија особено што се однесува на оваа материја дека според законот не се предвидува донесување посебни акти спроведени таканаречени и не се потребни посебни средства за спроведување на законот. Ви благодарам на вниманието се надевам дека не ви одземав многу време иако интенцијата ми беше да бидам што по кратка и по концизна. Благодарам.

Радмила Шекеринска:

Благодарам на информациите и овие оценки кои што ги дадовте.

Веќе има двајца пријавени за збор и останатите ги повикувам да се пријават. Само како воведна информација, значи ова е нов закон. Се разбира дека ние не можеме многу лесно да говориме колку лесно тој ќе биде спроведлив во пракса. Меѓутоа и до сега имавме закон за авторски права и мислам дека главниот акцент на оваа расправа треба да биде под 1 - како да ги заштитиме авторските права и под 2 - како да овозможиме тоа што го пишува на хартија да биде спроведливо и во реалноста и токму поради тоа се потрудивме да повикаме и луѓе кои што живеат од оваа дејност, за да зборуваат малку за проблемите со кои што се соочуваат и да немаме теоретски закон туку да имаме закон кој што ќе биде применлив во пракса и во кој што просторот за различно толкување, просторот за различно читање на одредбите ќе биде колку што е можно помал.

Филип Стојановски е прв пријавен за збор од Фондација Метарморфозис, а потоа Слободан Беличански, само ќе ве замолам тука да дојдете на говорницата бидејќи системот за снимање и за пренос на Собранискиот канал не е толку софистициран и немаме повеќе камери.

Филип Стојановски:

Добар ден.

Ви благодарам на можноста да земеме учество во расправава особено што организацијата што ја претставувам Фондација Метарморфозис ги застапува правата и на корисниците, но и на авторите кои пристапуваат кон процесот на создавање и објавување авторски дела не само од материјални и профитни причини туку и од алтруистички од причини за подоброување на општеството како и од причини како изразување на својата креативност. Секако сите автори до некоја мерка ги имаат овие елементи за создавањето на авторските дела, но важно е исто така тие мотиви да бидат застапени во законски рамки. Една од работите кои што би сакал да ги укажам во процесот на создавање на законите, а особено во однос на не само тековните туку идните насоки во кои што ќе се одвива овој процес во рамките на Европската унија е зголемување на ефикасноста на парите кои што доаѓаат од самите граѓани при процесот на создавање и на авторски дела и на научни дела особено. Значи, една од работите која што е сега тренд во Европската унија и за која што Европската комисија вложува големи средства да се истражи е всушност начинот на кој што се трошат државните пари. Еден од принципите во однос на авторските дела е дека кој што да речеме ќе биде веројатно водечки принцип во наредниот период како дел од процесите на отчетност и транспарентност е граѓаните да не мора да плаќаат два пати за она за што веќе платиле. Еден од предлозите кој што Фондацијата Метарморфозис го има изнесено повеќе пати и би сакал ако може од Министерството да добиеме еден одговор како тоа се одразува конкретно во законот е да се обезбеди оние авторски дела кои што на некој начин се правени во јавен интерес и со државни средства, значи во кои што државата субвенционира на кој начин тие се прават достапни за граѓаните особено заради тоа што објавувањето во дигитална форма на таквите авторски дела е скоро без никакви дополнителни трошоци за сите. Како еден пример можам да го наведам она што тековната иницијатива преку Министерството за образование да се откупат авторските права за учебниците кои што се делат на учениците во основно образование и во рамките на таа иницијатива е обезбедена донекаде достапност на тие учебници во електронска форма. Значи прашањето пред се на кој начин таа практика би можела да стане дел од системот односно секаде каде што е возможно и во кој случај тоа би било возможно да се направи премин на авторските дела во јавен домен. Значи луѓето кои веќе платиле за делата како граѓани да можат да ги користат без потреба

дополнително да му плаќаат на авторот или е веќе платен од страна на државата.

Исто така една ситна забелешка во рамките на законот се користи терминот лица со инвалидитет, најчесто се користи и во заграда или се со посебни потреби - инвалидитет не е најсоодветен термин, обично се користи хендикеп и исто така според она, јас не сум правник и не можам до крај да го толкувам оној дел за колективните авторски права, за колективното остварување, но би сакал ако може дополнително објаснение во однос на правото на авторите доколку сакаат да додадат дел од своите права на јавноста, односно да ги споделат со публиката или корисниците, до кој степен е тоа овозможено со законот. Благодарам.

Радмила Шекеринска:

Благодарам.

Слободан Беличански од Советот за радиодифузија, повелете, а потоа е пријавен за збор Антон Давчев од Здружение на фоторепортери.

Слободан Беличански:

Почитувани, ќе дозволисте да се задржам само на некои аспекти од понудените законски решенија во склад со она што е интерес на институцијата од која што доаѓам Советот на радиодифузија на Република Македонија, со сиот респект за стручно-научниот ангажман во изготвувањето на овој закон и она што значи ангажирање на потесната и пошироката јавност во јавни расправи и други типови на комуникација со настојување да се дојде до најдобри можни решенија до законски решенија што ќе значат ако не идеална барем најголема можна ускладеност на домашното законодавство со она што е легислатива на земјите членки на Европската унија што е пак потполно во хармонија со настојувањата на Република Македонија и во овој дом во доменот на заштитата на интелектуалната сопственост да застане рамно со земјите членки на Унијата. Советот за радиодифузија комуницираше повеќе пати со Министерството за култура, значи бевме вклучени во редот на оние субекти кои беа почестени со можноста да дадат свои мислења, предлози и сугестии по текстот на Предлог законот за заштита на авторските и сродните права, ние дадовме такво мислење, нема да се задржувам на сите детали, нормално не одземам време на другите дискусии, најповеќе ќе се задржам на два сегменти, на она што значи отворање на законска можност за инспекциски овластувања на Советот за радиодифузија како регулатор со јавни овластувања во областа на радиодифузната дејност и на она што значи

законска обврска по можност да се уредат сите правни празнини што сега ги има во постојнава состојба, а во услови на бран на нови технологии значи на нови технологии односно аудиовизуелни медиумски сервиси што е исто така наша обврска во услови на постоење на европска директива за аудиовизуелни медиумски сервиси и се разбира задолжение на Република Македонија како земја кандидат за членство во Европската унија по можност да го храмонира своето законодавство и со оваа директива до крајот на следната 2010 година. Советот инсистираше и не ја напушта сега идејата да добие инспекциски овластувања за што немаше позитивен одзив од страна на изготвувачите на законот, да не се сфати ова како некаква критика туку како една расправа, аргументирана расправа околу проблемот, а одредени забелешки во тој правец во правецот на настојување на Советот да добие таков тип на овластувања во однос на авторските и сродните права кога се работи за нивниот почитување од страна на радиодифузерите и операторите на јавни комуникациски мрежи беше забелешка дека постојниот Закон за организација и работа на органите на државната управа и Закон за Влада посебно во првиот не дозволува регулаторите да имаат инспекциски овластувања. Сега има еден нов момент на кој би сакал да укажам минатата недела Советот беше во преписка со Владата на Република Македонија конкретно со Секретаријатот за европски прашања по повод негова информација за методологијата за транспозиција на законодавството на Европската унија во Република Македонија. Токму во таа информација се отвори можноста со интервенција во споменатите прописи отворање на можност значи една почетна иницијална фаза да се интервенира во законот за организација и работа на органите на државната управа и на регулаторите, а и Советот е еден тип таква институција, да им се даде можност за инспекциски овластувања се разбира во областа што ја покрива. Сметам дека сега овој факт и содржината на оваа преписка и дава поголема тежина на иницијативата на Советот во тој правец да се востановат негови овластувања се разбира во однос на операторите на јавни комуникациски мрежи и радиодифузерите. Со оглед уште повеќе на исклучителното влијание на електронските медиуми во формирањето на јавната свест и во она што значи нивно учество во остварување на европскиот идеал за информациско општество и општество на знаење и сега ќе дозволиме да кажам и да апелирам до пишуваачите на законот до креаторите на законот ова го сметам за креација од интелектуален вид, креација што заслужува секаков респект,

да проверат уште еднаш при онаа конечно чешлање на законот значи во следните фази, дали законот ги покри сите правни празнини што сега новите технологии ги отвораат, тука мислам не само на видеоизменувањето на телевизијата како медиум, како линеарен сервис нејзиното настојување на понуди и друг тип програма и други типови на комуникација со гледачите и воедно на се она што значи предизвик за законодавецот во однос на примената на новите технологии како аудио и видео ондемад услугите каде што имаме повеќе кратна експлоатација на едно интелектуално авторско дело по желба на гледачот или слушателот, значи се работи за таканаречен нелинеарен тип на аудио визуелни услуги и за она што значи примена на интернет технологијата во дотурот на слики, звуци, податоци, на се она со кое креаторите на интелектуални и авторски добра се обраќаат до јавноста. Благодарам.

Радмила Шекеринска:

Благодарам.

За збро е пријавен Андон Давчев, а потоа Бодан Арсовски од Македонска музичка индустрија.

Андон Давчев:

Ви благодарам што не повикавте, јас нема да зборувам многу за суштината на законот која, каква е, јас ќе ви изложам неколку проблеми на кои ние фоторепортерите и фотографите наидуваме се среќаваме со нив од аспект на авторството. Ние знаете, не важиме нешто за многу автори кој знае какви, шкрапаме, правиме фотографии после таа ја продаваме на некој начин. Е сега, каква и да е таа фотографија таа е комплет на авторско дело и од тој аспект ние имавме многу голем проблем затоа што порано, кога ќе кажам порано мислам со овој стариот закон, му благодарам на господинот Трајковски што ми кажа дека тие закони се надминуваат за одреден временски период. Ние имавме значи постојат многу авторски агенции кои ние ги користевме за да на некој начин го легализираме нашето авторство, не дека е тоа нелегално туку едноставно да го наплатиме тоа на некој законски начин, да си ги платиме даноците, да си ги земеме парите за хонорари и нели на тој начин сите да бидат задоволни. Меѓутоа се појави дали е тоа сега пропуст во законот или пропуст во организацијата на нашето работење, проблем со кражбата на фотографиите. Благодаревјќи на оваа новата технологија

дигиталната, компјутерите, интернет, итн, многу достапни ни станаа фотографиите преку сајтовите, па дури имавме и еден пример на кражба на фотографии од изложба. Значи буквално на пресликување, прекопирање и кога ќе кажам кражба мислам на непочитување на авторството потоа затоа што ние имаме неколку начини на регулации на тоа, не бараме секогаш пари, туку едноставно бараме авторизација. Значи еднаш кога ќе се преземе таа фотографија и доколку е потпишана, ако сум јас на пример кредитиран како автор тогаш тоа не е толкав проблем.

Земен е можеби без дозвола, меѓутоа на некој начин е регулиран. И токму тоа се случи од страна на медиумите, пред неколку години, настапивме остро и принципиелно, значи на единствениот начин, преку авторска агенција неможе да помогне за тој дел. За жал, они се организирани така да ни помагаат земајќи само процент од хонорарот кој што е договорен, не не штитат, и отидовме на суд.

После две годински рочишта едно десетина од прилика, случајот застаре апсолутно, иако го добивме, немаше начин за наплата на средствата или надомест на таа штета што настанала, и затоа ве молам, значи ако има некои измени во законот, јас би апелирал тоа да биде во некоја ефикасност во тој дел.

Е, сега, за да се заштитиме ние како автори, ние сме веќе здружени во Здружение на фоторепортери на Македонија, значи, зборувам за репортери. Ние сме отворени кон другите здруженија, меѓутоа, од аспект на фотографија нема некој кој што го има тој проблем, кој што го имаме ние. Ние практичниот проблем.

Е, сега, ние направивме и изготвивме еден преглед на цени, еден ценовник. Тој е акт еснафски. Не е нешто законски акт, меѓутоа можам да ви го понудам доколку сакате да го погледнете на нашиот сајт и доколку се подготвени практични измени во законот, значи нашата помош фоторепортерска, иако сме ние само фоторепортери, сепак има меѓу нас магистри, имаме и тренери по фотонинарство, сите можни струки, можеме да помогнеме за тој дел од законот да биде оптимизиран. Најголем проблем, значи, рековме е кражбата на авторските дела.

Друг проблем пак е непочитување на авторските. Тоа од аспект на договорите за работа. Додека новинарските договори се крајно прецизни, нашите се секогаш малце заматени, замаглени, затоа што често пати ние работиме во 95% од случаите, работиме со сопствена опрема која што е

релативно скапа. Меѓутоа, тоа не прави втори во таа линија хиерархиска на инвеститори во медиумите секогаш. Затоа секогаш тоа е газдата, после ние со нашата опрема и после други, затоа што за да работи еден новинар, тој не треба да однесе ништо во редакцијата, треба да се однесе себеси, да стигне. Ние треба да одмакнеме неколку килограми релативно скапа опрема и генерално во тој дел бараме некоја поголема практичност и ефикасност на почитување на тој дел од авторството. Тоа не е многу, така што тоа е нашиот главен проблем.

Тука би завршил, тоа ни е маката. Ви благодарам многу.

Радмила Шекеринска:

Ви благодарам за овој практичне пристап.

Има збор Бодан Арсовски, а потоа Роберто Беличанец од Центарот за развој на медиуми.

Бодан Арсовски:

Почитувани гости, имав три точки за кои сакав да зборувам, а тоа се: пофалба, критики и едно прашање. Порано настапував со втора точка, критики, па потоа дискутирав на темата, а овој пат ќе почнам со пофалба бидејќи господин Трајковски и Стефановски и нивната екипа која го правела овој Предлог закон за авторски права и сродни права до сега е најдобра верзија која сум ја прочитал. Уште на самиот почеток кога се отвори и се гледаа почетните ставови и точки и објаснувањата на термините, веќе се гледа дека тоа е еден јасен и прифатлив документ кој се надевам наскоро ќе биде и дефинитивно преточен во закон и ќе може по него да работиме и да се водиме.

Многу години поминаа, првиот Закон за авторски права и други сродни права во Република Македонија е донесен во 1996, 1997 година, сега сме 2009 година, тоа се 13 години изгубени, доста изгубено време. Од една страна, некогаш може да се каже дека е оправдано, меѓутоа, јас сум малку поригорозен и мислам дека не се оправдани тие 13 години, бидејќи како претставник на македонската музичка индустрија, односно асоцијација за колективно остварување на сродните права со гранските продуценти, можам да кажам дека многу средства се изгубени за овој период, бидејќи во еден период од времето, 2003 и 2004 година имавме добиено лиценца врз основа на конкурс. За таа година успеавме да собереме доволно средства, сега во

моментот нема да кажам кои се, меѓутоа, тие средства ако се помножат по 13 години се добива една многу солидна сума на пари со која може многу добро со продуцентите и изведувачите кои спаѓаат под таа заштита да бидат стимулирани за натамошна работа, односно за да можат понатаму да произведуваат други дела кои нема да бидат врзани и толку оптеретени со финансии. Веќе почнав да навлегувам во критиките, за тој период навистина е штета што го изгубивме.

Исто така, не ми беа јасни некои моменти што кај секоја Влада во изминатиот период имаше желба тоа да се реши, меѓутоа, тоа траеше само првите месеци до година дена после изборите. Потоа се заташкуваат тие иницијативи и влеговме во една пасивност, во еден ритам кој не произведуваше ништо. Ние како стопанска интересна заедница почнавме се помалку и помалку да се гледаме, почна да се губи интересот за оваа работа и секогаш кога ќе дојде нова Влада се јавуваше желбата, сега ќе биде, меѓутоа, доста време помина. Не се малку 13 години и доста пари е тоа.

Што се однесува до предлогот, тоа е мој личен став, бидејќи поканата ја добив во петок, за викендот нешто прочитав, вчера додека се исконсултирав со колегите од Управниот одбор и општо со членовите на нашата асоцијација, не стигнавме дефинитивно да одлучиме што имаме забелешки или немаме забелешки, иако морам да кажам дека во сите досегашни јавни расправи и дебати се најдоа нашите забелешки и голем дел од нашите забелешки се прифатени и се внесени овде, благодариме за тоа.

Сега би замолил, ако може да ни кажете на кој начин и на која адреса можеме во писмена форма, евентуално ако има забелешки, да ви ги доставиме и да ги уважите, иако мислам дека ќе бидат малку и не толку значајни. Единствената наша желба е што поскоро да стапи во сила овој закон, за да можеме да работиме.

И втора работа што сакам да ја кажам, среќа што постои Европската унија, мислам дека ние самите немаше никогаш ова да го направиме. Работата е во тоа е што идејата за спроведување на ваков комплициран закон, ваква комплицирана состојба во друштвото, што се однесува до заштита на авторските права, не е измислица на Брисел, ова е иницијатива на автори, продуценти и изведувачи од земјите на Европската унија. Тоа значи не само од Европската унија, туку од целиот свет. Иницијативата постои во здруженијата, во една група на луѓе кои имаат проблеми и тие ги изнесуваат, бараат од институциите на системот да помогнат и тоа да се реши. Ние ова

сме го барале на времето, меѓутоа, морам да признам дека самите не сме доволно способни да се организираме и да направиме нешто. Добро е што имаме луѓе и кој да не води, односно Европската унија и воопшто светската организација за овие работи и се надевам дека што поскоро ќе можеме да го прифатиме ова и да се приклучиме кон тековите на нормално цивилизациско живеење.

Радимила Шекеринска:

Ви благодарам. Чисто да немате секирации, не е тоа единствената област каде што ситуацијата е таква. Европската унија не доаѓа со измислици кои што ни ги нуди и наметнува, туку во принцип идеите кои и ние самите знаеме дека се добри не поттикнува, некогаш малку и не притиска каде што треба да бидеме подобри.

Роберто Беличанец е последен пријавен за дискусија. Ако има некој друг, пријавете се.

Роберто Беличанец:

Добар ден, сега би сакал да кажам дека зборувам во име на четирите најголеми телевизии во Македонија, во име на двата најголеми телекоми во Македонија кои се обединија и се поддржаа меѓу себе во проблемите што ги имаат во областа на авторските права.

Прво што би сакал да истакнам е да свртам внимание дека радиодифузната индустрија и сега веќе индустријата за електронски комуникации се 88% од пазарот со авторски права. Ако таа индустрија излезе од овој процес како незадоволна од овој закон, а таа е незадоволна во моментот и ќе ви кажам зошто е незадоволна.

Прво е незадоволна од начинот на кој што досега се остваруваше колективното управување со авторските права. Незадоволна е и од сегашното решение за колективно управување со авторски права, незадоволна е од тоа што воопшто досега не е отворена дискусија со неа за отворање на тој систем на колективно управување со авторските права и што е уште покритично, до сега влегуваат и телекомите како играчи тука, незадоволна е и од дел дефинициите во Законот за авторски права.

Сега ќе ви свртам внимание на членот 36 од овој закон, во кој што се дефинира радиодифузното емитување кое по основниот закон за радиодифузија не постои. Не постои ни по директивата за аудио визуелни

медиумски сервиси и од тој аспект не постои како термин воопшто во радиодифузното право. Од друга страна, тој термин се користи за да се воспостави систем на колективна наплата врз сервисите кои што ги пренесуваат кабелските оператори и телеком операторите. Се користи тој термин во една застарена функција која претпоставува дека кабелашот или телекомот или операторот врши реемитување на одредена програма симултано. Реемитување е прифатливо да се дефинира само кога одредени делови од одредена програма, во одредена програма на друг радиодифузер се вметнуваат во исто време со одредено траење и тука завршува приказната. Она што телеком операторите и кабелските мрежи го прават е иницијално емитување. Средствата за транспорт на сигналот на телевизиите се менуваат. Телевизиите во иднина, во многу скоро иднина, најмногу две до три години, нема да имаат свои зрачни делови, потполно ќе зависат од преносот на телеком операторите. Ако телеком операторите се сервисот кој што го овозможува пристапот на гледачот до програмата, тоа е цевка водоводска, а вие имате чешма дома да ја пуштите, сте ја платиле водата, зошто треба и цевката да ја платите. проблемот е во тоа што не создава нова вредност и од тука нема основ за колективно наплаќање. Знам дека проблемот е комплициран за сфаќање, меѓутоа, ќе се обидам да го поедноставам. Граѓанинот утре има избор да ја прими телевизиската програма или преку КБО или преку дигитална платформа, или преку ИПТД или преку интернет провајдер. Дури и слободно од етар да ја прима, ќе ја прима од телеком оператор. Тоа е иницијално емитување, значи не може да се кажува дека тука постои сега неоперирам најдобро со термините од законот меѓутоа, не можете да кажувате дека тоа е основ за наплаќање затоа што иницијалното прикажување од страна на радиодифузерот се случува по тој пат.

Втората работа: Колективното управување со авторските права. Тука има милион комплицирани моменти заради кои се воспоставило како стандард колективно да се управува со правата. Меѓутоа, проблемите нема да се решат со овој закон, ќе останат. Напротив, очекувам да се мултиплицираат затоа што досегашното искуство покажува дека од досегашниот систем на колективна наплата не беа задоволни ниту корисниците, ниту авторите. Целата приказна паѓаше на нивото на надзор врз оние врз кои беше префрлена силата колективно да управуваат со авторските права.

Господа, во Македонија има индустриски спор што тлее 17 години. Тој индустриски спор е спорот меѓу радиодифузерите и организациите за колективно управување со авторски права. Овој закон тој спор мора да го разреши. Ваков каков што е не го прави. Мора да се влезе малку подлабоко во регулација на колективните дела, за управување со авторски права. Регулацијата што е предложена со овој закон е недоволна. Радиодифузерите притоа инситуираа наплаќање на парче, тоа е малце неизводлива работа, тие се свесни за тоа, се надеваа дека ќе успеат да остварат дискусија со Министерството за култура, да најдеме модел кој што ќе функционира и од кој што сите ќе излезат задоволни.

Ако продолжат споровите меѓу радиодифузерите и колективните организации, парите ќе доаѓаат доцна, вложувањето во нова култура нема да се случува или ќе задоцнува, во суштина ја умртвуваме целата културна сцена. Оваа индустрија е ----- на културата, дајте и можност тоа да биде. Дајте и можност да почне да продуцира. Сето тоа зависи од тоа како ќе ги уредиме овие прашања. Благодарам.

Радмила Шекеринска:

Благодарам. Валентин Пепељуговски, адвокат-професор а и член на работната група, тоа го чувме во воведното излагање, повелете.

Валентин Пепељуговски:

Добар ден на сите. Јас навистина пред половина час ја добив поканата и направив напори да дојдам денеска тука. Драго ми е што ги слушам овие дискусии, а исто така, ми е драго што да речам еве и во овој дом конечно се зборува малце повеќе за заштитата на авторските права и сродните права. Инаку, тоа е област која што јас лично ја следам и од практичен и од теоретски аспект, речиси 20-тина години како на домашен план, уште повеќе на меѓународен план, како што ако сакате да ја работите оваа материја, не можете да се лоцирате во Македонија, туку мора да се лоцирате надвор во Европа, а ако сакате уште повеќе и во светот од каде што всушност се е и една лепеза, можеби и дваесетина регулативи, директиви и уште дваесетина меѓународни конвенции и меѓународни договори кои што за среќа Република Македонија ги има прифатено, ги има ратификувано и ги има инкорпорирано во своите закони. Она што и го рече воведничарот на денешнава расправа, всушност зошто се одлучивме на промена на законот, односно зошто

министерството се одлучи за промена на законот, тоа беше фактот што законот е на повеќе пати менуван, се изгуби суштината. Понатаму некои институции требаше да се доработат, бидејќи сме во свера и како што кажа и Беличанец каде што секојдневно се менува техниката и технологијата, крајот не се знае каде ќе биде, но, законодавството мора да го следи и да го до регулира.

Она што е карактеристично за нас е дека состојбата и од аспект на регулатива, но и од аспект на спроведување на регулативата последниве години драстично се подобрува. Значи, тоа всушност и го констатира и Европската комисија во својот Извештај. За прв пат има позитивен Извештај во областа на спроведувањето на интелектуалната сопственост иако се разбира, што тоа се уште е недоволно, значи, мора да се зајакнат и тие мерки.

Она што јас би сакал да го кажам, значи еден од авторите на овој закон мене ми е драго што имаше толку многу дискусии и толку многу јавни расправи и мислам дека се што беше позитивно, се што беше во согласност со конвенциите и регулативите и директивите се е прифатено. Експертизите од Европската унија, исто така, го покажаа тоа и последната всушност ќе биде вградена во текостот кој што се разбира Владата треба да го утврди и да го достави до ова Собрание.

Јас не се согласувам со, еве, последниве јаки ставови дека вака како што е предложено колективното управување дека е недоволно и нема да ги задоволи интересите на радиодифузерите или медиумите.

Знаете, се работи за закон со кој се преплетуваат интереси, автори, на корисници, на носители и на граѓани. Не можеме еднострано да гледаме да го заштитуваме интересот само на едните, а да не водиме сметка за другите. Впрочем, и во Законот поготово кај колективното остварување е наведено и во постојниот и во овој што сега се предлага дека мора да се води сметка за сите овие интереси. Сепак се работи за закон за заштита на авторско право, за закон кој првенствено треба да ги заштити интересите на авторите и носителите на авторските права. Не да им овозможи да ги злоупотребуваат своите интереси на сметка на корисниците, но никако да не ги постави во подредена ситуација.

Јас би завршил со следната констатација. Ниту еден закон нема да ги реши проблемите. Така што и овој закон не може да ги реши сите проблеми. Законот треба да биде спроведлив во пракса и да ни овозможи поефикасна и поефективна заштита, нешто што се бара со директивата за спроведување на

правата од интелектуална сопственост, а не постои проблем кој не може да се реши во соработка на сите институции и со ангажирање на сите надлежни органи. Благодарам.

Радмила Шекеринска:

Благодарам професоре Пепељуговски.

Повелете Шутаров.

Васко Шутаров:

Претседателке, навистина би било штета оваа дискусија која веројатно ќе потрае во собраниските простории да заврши толку брзо и затоа се јавив сублимирајќи го она што го слушнав и она што како заменик претседател на собраниската Комисијата за Култура го очекувам во дебатата која би била во редовна собраниска процедура кога Предлог законот за авторски права и сродни права ќе се најде во Собранието на Република Македонија. Со нетрпение го очекувам овој Предлог закон заради контроверзите што во пракса го следат спроведувањето на овие права. Малку по малку па ќе најдеме на многу страст, на многу нерешени практични проблеми, на судир меѓу креативното и административното што во суштина е еден неприроден спој, но мора да биде функционален.

Ќе почнам од добриот дел, од пофалбите што би кажал господинот Арсовски, сметам дека пред нас имаме како работен материјал закон кој е многу појасен, многу попрецизен и се надевам многу пофункционален. Меѓутоа, дилемите сами по себе се наметнуваат. Ние имаме едно наследство кое од акронимот СОКОЈ на времето од бившата заедница во меѓувреме ни наметна една дилема дека авторското право и авторството може да биде и јавно добро или може да биде сечие и ничие заради тоа што е слободно и достапно и да си остане како недефинирано и нетретирано онака како што е. Да се направи хармонизација на тие два пола меѓу авторството што во светот е на план на светост значи авторското и сродното право е лакмус за сите слободи и права на човекот. По рангирањето дали на врвот на столбот авторското право така се дефинираат и слободите и правата во една држава. И администрирањето со авторското и сродното право е навистина една дилема која во меѓувреме се надевам дека овој закон ќе ја реши на најдобар можен начин.

Она што ми се дилеми работејќи го овој работен материјал и читајќи го е тоа дека и покрај експертизите кои се консултирани, ќе направам една дигресија, земјите кои пристапуваат кон Европската унија последната декада го консултираа ако сметаат авторот на текстот дека треба да се консултира од врвната институција за заштита на интелектуалната своина во Европа, тоа е Макспланк- Институтот во Минхен да го сторат тоа. Освен редовните и вонредните експертизи од до Европската унија можеби е корисно е да се консултира овој Институт затоа што го сметаат за многу ефикасен и многу стручен. Ова е моја мала сугестија.

Тоа што сакам да го ставам како забелешка е искуството што го прочитав од другите земји. Имено, авторското право има еден сегмент кој е наследство од француското право, а тоа е силната морална врска помеѓу авторското право и авторското дело. Англосаксонското право со копирајт критериумите го нема, но ние го прифаќаме француското кое има високи морални права за авторот или авторското право. Во работниот текст не ги сретнав тие принципи кои во Европа се многу силно дефинирани и кои имаат различно време на траење. Имено, по Бернската декларација - универзалната во моралните права најсилно е правото на патернитет на заштита на делото. Врската помеѓу авторот и делото е многу силна по овој принцип. Право на именување кое авторот го има, право на прво објавување, право на заштита и интегритет на делото, што е многу силна одредба. Во нашиот Предлог закон во работна верзија имаме една несреќна кованица вика осакатување на делото, што сметам дека треба да се поправи исто што како и за инвалидитетот некој спомна и овој дел за осакатувањето сметам дека треба да му се најде некаква смисла. Посебно право, право на спротивставување на најдостojни искористувања на делото, што во сегментот на морални права многу силно, мислам дека нашата варијанта во работниот текст ја нема оваа императивност.

Има три важни одредби од делот на моралното авторското право. Имено, во Австрија за време на животот на авторот, тоа е моралното право над неговото дело, меѓутоа имаме и материјално право во Германија и Велика Британија, но и неограничено морално право на делото како што има во Чешка, Франција и Италија. Ние не сме цврсто одредени во нашиот Предлог текст за кој дел од овие траење на моралното право се определуваме. По мене имаме една компилација од сите овие можности, но сметам дека треба да се одредиме во една од овие три графи.

Тоа што се контроверзите околу делот на администрирање на овие права најдов едно, по мене, прилично среќно решение во последните измени на хрватскиот закон за авторски и сродни права, имено, тие го имаат донесено Законот во 2003 година, во 2007 година имаат донесено измени и дополнувања и колку што имам сознанија среќно се борат против сивата и црната пиратерија како што би кажале тие.

Во овој закон има донесено една ставка во која организациите за колективно управување со авторските и сродни права имаат обврска 30% од приходите да ги пренаменуваат во фонд за поттикнување на творештвото и културната разноликост.

Во последните измени што ги видов на страницата на ЗАМП на Хрватска стои дека се 30%. Можеби е моја неинформираност, можете да ме исправите, но сметам дека треба и околу овој сегмент да размислиме. Ова е многу корисен инструмент во земји како што е нашата со таков мултикултурен потенцијал да се размисли и за оваа опција.

Во делот на српскиот Закон од 2004 година кој ја третира оваа материја во членот 38, ние имаме слична одредба во нашиот член 48 е правото на авторот на посебна надокнада од увоз на технички уреди за умножување на носач на звук, слика или текст. Како извор на приходи ние сме го спомнале, но сметам дека му недостасува одредено додефинирање.

Тоа се мои забелешки кои ги имам на овој Предлог закон, се надевам дека до влегувањето на овој закон во собраниска процедура многу работи ќе ни станат појасни и навистина ќе ве замолам сите заинтересирани за оваа материја низ собраниската расправа по ова многу деликатна работа, но конечно мора да стане јасна и прецизна материја за подобрување на правната култура за среќа или за жал и културата треба да има линк со правната култура, да направиме една функционална материја од која сите оние кои се дел од оваа област ќе бидат позадоволни и посигурни и подобро ќе функционираат. Ви благодарам на вниманието.

Радмила Шекеринска:

Ви благодарам господине Шутаров.

Пред да и дадам завршен збор на госпоѓа Трајковска, бидејќи немаше друг пријавен за збор, а има збор Силвана Бонева.

Силвана Бонева:

Сосема кратко, благодарам претседателке, искрена благодарност до сите учесници на денешната јавна расправа транспонирање на директивата од 2004 година број 48 од страна на европскиот Парламент сметам дека многу ќе значи за Република Македонија и за гарантирањето на авторските права за заштита на интелектуалната сопственост, бидејќи тоа е важно за промовирање на иновативноста и креативноста, но и за зголемување на вработеноста, како што стои во директивата и зголемување на конкуренцијата.

Во моментот во Република Македонија многу млади луѓе беа обезхрабрувани заради тоа што никако не можеа да се снајдат со досегашниот закон како да ги остварат своите авторски права. Многу креативни умови беа доведени во многу незавидни ситуации. Имаше поплаки од многу млади луѓе дека се злоупотребени од страна на посилните односно оние кои имаат пари и кои го купуваат нивниот труд без да бидат заштитени нивните авторски права. Се одело до таму на пример ако се изработи еден веб сајт и некој млад човек го продаде на некој корисник на пример некоја компанија после една година да му се случи да биде тужен, бидејќи по истиот принцип со истата технологија на работа тој изработил на друга компанија таков веб сајт не идентичен нормално по барање на компанијата, но со истата технологија на работа. На суд биле принудени да ги вратат парите и да му платат на тој кој претходно пример пред година дена добил еден производ пример еден веб сајт и истите пари да му бидат вратени и да плати со камата. Значи, до таму се оди во државата воопшто не се гарантира авторското право, правото на интелектуална сопственост. Тоа што го кажа господинот Давчев за фотографиите. Значи, имаме во овој степен на развој на технологијата, како што беше кажано и од господинот Беличанец од Советот за радиодифузија треба да се утврдат правните празнини кога имаме бран на нови технологии и кога не можат да се снајдат посебно младите автори или авторите кои секојдневно истражуваат, креираат и наместо со законите да им се даде сериозна заштита, тие се оставаат на еден бришан простор, простор на манипулација на адвокати, на разни компании кои ги користат нивните услуги. Уште пострашно е земањето од интернет на готов производ, на труд на луѓе кои сакаат својата креативност да ја искажат и споделат со севкупната јавност. Што се случува? Креативниот труд на еден поединец завршува на насловна страница на некој весник, тој весник се продава во

илјадници примероци можеби токму заради тоа што провокација е насловната страница, фотографијата или карикатурата која некој независен ум ја направил и ја ставил на интернет и никако не можат да дојдат до своите авторски права, а нивниот интелектуален труд и нивниот креативен ум веќе го искористил некој и дебело заработил на нивен грб.

Овој закон, сето она што беше споманто од луѓето кои имаат допирни точки со оваа сфера, со бранење на нивните авторски права треба да понуди решенија согласно директивата, но директивата дава можност и право на секоја земја многу пошироко и поконкретно да отиде да ги регулира сите прашања кои се нужни за да може да биде средена оваа област и да биде во функција на авторите да бидат зачувани нивните авторски права.

Не би сакала да должам, многу работи беа кажани од страна на почитуваните излагачи, додека да стигне до собраниска процедура овој закон многу сериозно сите здруженија на граѓани треба да седнат и сите независни автори кои можеби не се дел од некакви здруженија да седнат и да го видат овој текст и да понудат решение кое сметаат дека ќе ги заштити нивните авторски права.

Ние не можеме да предвидиме во какви ситуации ќе се најдете сите вие. Колку да биде развиена имагинацијата на секој од нас, не можеме да знаеме на какви препреки може да наидете. Имаме брз развој на технологија, имаме многу работи кои не ни се познати и токму заради тоа ќе биде добредојдено, ова е прекрасна можност, бидејќи имаме само драфт верзија, само еден почеток за правење на еден добар закон. Ако сакаме да имаме добар закон, тогаш сите вие анимирајте ги луѓето кои се бават со вакви нешта, анимирајте ги сите млади луѓе кои сами работат и се борат на пазарот од информатичари до фотографи, музичари, сите да го погледнат законот и да видат што до сега им пречело во остварување на нивните авторски права и да направиме еден заеднички напор во рамките на директивата која ни дава широка можност за доуредување на односите внатре во земјата, да направиме закон кој ќе биде во функција на сите вас.

Јас имам само толку, еден повик до сите вас ова да не го сметате дека е дефинитивна расправа, туку само отворање на разговор по однос на една драфт верзија и ќе бидат добредојдени сите писмени забелешки од ваша страна и кога ќе стигне во собраниска процедура да можеме амандмански да интервенираме, а во меѓувреме до Министерството за култура ќе пристигнат доста забелешки. Благодарам.

Радмила Шекеринска:

Благодарам госпоѓа Бонева.

Пред да и дадам збор на госпоѓа Трајковска да ве известам, како што беше спомнато и на почетокот, дека законот сеуште не е влезен во собраниска постапка. Никој не може да предвиди дали во оваа форма ќе влезе во собраниска постапка. Особено оние кои се заинтересирани страни треба да водат сметка дека верзијата која ќе ја разгледува Собранието можеби ќе се разликува од оваа да бидат информирани, бидејќи е тука претседателот на таа Комисија ако е можно некој тип на консултација да се направи кога вистинскиот реален текст ќе влезе во прво читање за да се спречат грешки.

Ова е, се разбира, многу сложена област која никогаш нема да можеме да кажеме дека сме ја решиле со закон. Во моментот кога ќе имаме идеално решение следниот ден некој нов проблем ќе излезе на површина.

Вие гледавте и од денешната расправа прашањето на авторски права никогаш не е политички атрактивно се до моментот додека не дојдеме до проблемот. Ќе се случи, како што велите вие, спор помеѓу радиодифузерите и оние кои помагаат во колективно спроведување на авторските права, ќе имаме два дена конфликт, ќе гледаме на медиумите, тогаш ќе сфатиме што се авторските права. Дури и темите од типот како што ги спомна колешката Бонева се прашања кои имаат правнички илјада нијанси од некој кој изработил софтвер и го продава на одредена фирма со што се откажал всушност од своите авторски права и навистина тој не може истиот производ да го продаде и на некој друг освен ако не е предвидено во договорот се до случаите како што беа спомнати каде авторската сопственост се третира како јавна сопственост. Меѓутоа, да водиме сметка дека оваа тема воопшто не е завршена дури ни во Европската унија. Вие се сеќавате дека пред неколку месеци најголемиот настан поврзан со изборите во Европскиот Парламент беше појавата на новата партија на пирати, не беа морски пирати, туку беа пирати, токму што се однесува на авторските права.

Права, има многу и во софтверот и експерти, дури и креативци и во софтверот и во уметноста, кои велат дека ништо не е, кое што е авторско дело, не треба да се чува како сопственост, и дека тоа е сопственост на човештвото. Се разбира на ова се спротивставуваат и фармацевтски фирми, ако зборуваме веќе за индустриска сопственост и софтверските фирми итн. Многу е комплексна работата.

Меѓутоа во Македонија сеуште е рано да зборуваме за тие комплексни нешта. Кај нас зборуваме за спроведување закон за авторски права, зборуваме за борба против пиратерија. Јас ви гарантирам да излеземе од Собранието, во рок од 5 минути ако шетаме, ќе стигнеме барем на една тезга на која што се продаваат пиратски изданија. Тие многу почесто, го земаат профитот од некои странски изданија. Меѓутоа ги земаат парите и од македонски изведувачи, од македонски производители и македонски автори. Значи, законот е тој кој што ќе треба да ни даде посилено оружје од една страна да ги заштитиме креативците, но од друга страна и на јавноста да не и го земеме правото, да користи или да ужива во овие дела.

Со сегашниот развој на интернетот, навистина многу е тешко да се постави таа граница.

И затоа велам, добро е што имаме нов закон, бидејќи многуте измени и претходни на законите, создаваа една правна хаотична состојба, но да немаме илузии дека овој закон ќе биде финален и дека тоа е тоа, ќе ги реши проблемите. Проблемите најверојатно ќе ги решаваме во од, и ќе сфатиме што се авторски права кога корисниците на кабловски телевизии што хрватска Нова телевизија е тргната од програмата. И ќе се занимаваме со тоа пет дена, и пак ќе заборавиме на авторски права. Ги гледаме авторските права само тогаш кога стануваат проблем. Се надевам дека оваа дискусија ќе не натера да не биде тоа секогаш така, и да ги гледаме авторските права и како шанса некои работи во државата да се регулираат почесно и по транспарентно.

И јас се надевам дека оваа дискусија не одмогна. Сигурна сум дека не одмогна. А се надевам дека ќе помогне. Се разбира дека сите сугестии, јас добив нешто и на хартија, од страна на некои организатори, организации кои што не се тука на јавната расправа, тешко беше да се видат кои се здруженија се занимаваат со оваа област и затоа не добиле покана. Меѓутоа овие мислења ќе ги испратиме до Министерството за култура, ако има во меѓувреме уште некој, како што споменавте од медиумската индустрија, пратете ги до Националниот совет, ќе ги препратиме, или пратете ги исто така и до Министерството за култура, и се надевам дека ќе имаме некаков ефект врз изработката на финалниот текст на законот.

Јас ви благодарам.

Госпоѓа Трајковска, повелете.

Олгица Трајковска:

Благодарам.

Се согласувам се разбира со констатацијата дека секоја дискусија и секое мислење е корисно дури и кога е погрешно во функција да ги доразјасни прашата кои што се предмет на тоа погрешно мислење.

Не би ви одзела многу време, би сакала само накртко да се осврнам на некои забелешки кои што истакнати.

Најпрво од господинот Филип Стојановски, со кого имаме одлична соработка во повеќе наврати,

Во однос на првата дилема, за трошењето пари во врска со платените авторски права и натамошното користење на тие дела за кои што се дадени средства од државен буџет кој што нели по дефиниција го полнат граѓаните, би одговорила дека тоа е прашње на градење на културната политика. Законот за авторското право и сродните права не го решаваат тоа прашање. Но е во доменот на Министерството за култура. Се разбира дека ова прашање и јас, а и вие и јавноста секако ќе го упати до Министерството и во градењето на својата консенскветна и конзистентна културна политика, согласно Законот за културата ќе биде испочитувана.

Инаку, ако вака се ваше лично информирање и јас сум поборник на таа идеја, дури и пишував јавно, дека таму каде што веќе државата дала средства, дека цената на чинење на користењето на тие дела, треба да биде минимално дури и бесплатно. Тој е мојот личен став, а сметам дека со време ќе биде и државен.

Во однос на терминот инвалиди, се разбира дека не го прифаќаме и ние користиме термин во законот лице со посебни потреби. Апсолутно се согласуваме со тоа и ако евентуално има некој пропуст од тој вид, во дефинитивната верзија, тоа ќе биде исправено. Но, одевме на термин лица со посебни потреби.

Во однос на дискусијата на господинот од Советот за радиодифузија, би истакнал, во однос на новите технологии прво, дека не постои пропис, па ниту меѓународен документ, важечки кој што ги опфаќа како дефиниција сите можни техники и технологии, со децидно нивно набројување, затоа што секогаш во тој случај ќе постои опасност и ќе се реализира таа опасност. Не постои начин да се опфатат сите. Штом ставите точка, наредниот ден како што кажа почитуваната госпоѓа Шекеринска, ќе се појави нова технологија. Ниеден закон не може да, да предухитри, особено во технолшка смисла, некој

нов изум. Но, затоа постојат такви дефиниции, кои што се сеопфатни, кои што сами по себе, дури и Берската конвенција, која што е од 19 век од 1800 и некоја година, вели е независно од начинот, формата на изразување е видот, вредноста, уметничката вредност, намената на делот итн. Во таа смисла јас и ако можам така да кажам гарантирам дека новите технологии во општите дефиниции се опфатени. Тоа е во согласност и со најсовремените правни документи на Европска унија и пошироко.

Во однос на инспекциската надлежност на Советот за радиодифузија, како што и самиот господин нагласи тоа е системско прашање, веќе регулирано со Законот за органите на државната управа и Владата и сметам дека ќе го задржи тој статус, а особено имајќи во предвид, што промената на тие закони, не би требало да се прави со други закони, затоа што со нивното носење, е предвидено посебно мнозинство, тоа пратениците добро го знаат и ако постои некава интенција во таа смисла, сметам дека многу не би било оправдано, но тоа е веќе мое мислење. Прашање на политичка одлука.

Во однос на господинот Андов Давчев, за фотографиите би потенцирала дека, кражба, злоупотреба, користење без наведување избор, без наведување автор и е санкционирана и како прекршок и како кривично дело во зависност од тежината. Зборувам за овој закон, а претходниот односно за предлогот сега што е во работа, но и постоечкиот закон за авторското право и средните права го санкционираат таквото неовластено користење.

Би потенцирала дека државните органи со своите надлежности, можат да покренат иницијатива но и вие (како носител на правото), првенствено ви е како носител на правото треба да иницирате постапка. Со оваа нова директива што се вградува имате и низа други права да ги покренете пред судот за заштита изрекување на привремени мерки, така да би било добро, независно што претпоставувам не сте правник, добро би било да го прочитате законот и евентуално некои нејаснотии, еве стоиме на располагање најотворено да се консултирате да ви биде појасно, за да можете да си ги остварите правата.

Во однос на правото од работен однос, посебно има глава во законот или дел во законот, кој што го разработува тоа право.

Значи, секој човек кој што влегува во работен однос, а склучува договор со работодавец, е должен во рамките на своето работно место, да

создава авторско дело. Еве и јас како државен службеник, и ова како што и некои од дискусантите кажаа ова е авторски дел во овој закон, меѓутоа, јас сум вработена, и на мојот работодавец му ги давам правата на користење на делот. Но тоа трае пет години. По пет години правото, конкретно фотографијата, на фотографијата, ви се враќа правото и вие можете понатаму да го давате на друг трет, итн. Во зависност од вашата . . .

Има регулатива и јас би ве упатила да го прочитате законот.

Во однос на дискусијата на господинот Воден Арсовски, во однос на забелешките, итн., отворено е Министерството барем во оваа фаза на работа, на било кој начин, дури и усмено да дојде и да ги изнесе своите забелешки и конкретно, да поразговараме да најдеме решение кое што сметате дека би било подобро, се разбира доколку општите правила и меѓународната регулатива тоа го дозволува.

Во однос на господинот Беличанец и посочувањето на членот 36 дека не постои таква терминологија, јас посебно би ја потенцирала Бернската конвенција, директивата за сателитската директива, кабловската, договорите на Вајпо итн. Тоа не е терминологија што е егзотика за овој закон. Тоа е нешто што е одамна, многу одамна востановена, и многу јасно дефиниран радиодифузното реемитирање.

Во однос на неостварена комуникација со Министерството на Република Македонија, да демантирам дека не е така и да кажам јасно, дека една од основните причини, зошто овој закон иако повеќе од година дена, е како работен текст готов и не е влезен во процедура е благодарение на вниманието на министерката што со претставниците на медиумите одржа десетици состаноци и посебни покани, посебни упатувања, посебни замолници, да дадат свој конструктивен придонес во регулирањето на оваа се разбира многу деликатна материја, тоа е колективното управување.

Барањата беа земени комплетно во предвид, и беа предмет на посебна експертиза, помогната преку Програмата Таекс, значи точно тоа, и буквално нема една забелешка во однос на моделот. Министерството посебно изрази подготвеност бидејќи треба да влеземе во системот, не е колективното управување само за Република Македонија ексклузивитет, тоа е системот кој што мора да се постави во Република Македонија, мора да функционира во европскиот односно светскиот систем за колективно управување. Не можеме да бидеме тука многу креативни и различни од она што е поставено. Но,

изразивме подготвеност, децидно доколку сметате дека некој модел на колективно управување е посоодветен од овој што е тука изграден кој што кореспондира со овие другите, повелете посочите го од "а" до "ш" ќе го препишеме, нека функционира во Република Македонија, ако веќе може да функционира во Словенија, во Германија, во Франција, во Шпанија, во Италија, во Чешка, во Норвешка во Шведска, повелете еден кажете кој што е подобар тој ќе го земе и од "а" до "ш" ќе го препишеме. Но вака паушално да се кажува, не е во ред, не го прифаќаме, итн., тоа е веќе прашање на стил, но нема никаква практична вредност.

Во однос на забелешките на господинот претседател на Комисијата за култура во Собранието, пратеникот, благодарам вистина за коментарите. Сакам да потенцирам дека со госпоѓата _____, која што е исклучителен експерт од Максплант институтот во Минхен, Министерството има во повеќе наврати остварувано и контакти и непосредна соработка, била госстин на Министерството, и работела конкретно на законски текст, а нејзините текстови, објавите, званично од Максплант институтот, беа посебно предмет на анализа и при изработка на овој закон и посебно една од аргументите за одредени решенија визави Европска унија, посочени посебно и од последниот експерт од Таекс програмата.

Во однос на моралните права, апсолутно сме на истото стојалиште, што и вие го потенцирате, посебно внимание е посветено на моралните права во законот, почнувајќи од членот 21, само со една терминологија што се обидуваме да биде македонска. Признавање на авторство, наместо патернитет на делото, сите тие што ги наведовте ги има, меѓутоа понатаму во соодветните глави, на пример за траење на авторското дело, односно право, имаме нели економски права или материјални, морални и други права, во зависност од видот, имаме три степен заштита на моралните права. Едните додека авторот е жив, значи се врзува само со личноста на авторот, а тоа е признавање на дело, тоа никој друг не може да го признае освен тој.

Друг вид морални права кои што траат колку и материјалните права тоа е 70 години по смртта на авторот, тоа е и понатаму, надлежни за заштита бидејќи тие не се пренесуваат и не се наследуваат, се наследниците, значи се грижат за остварувањето на правата за почитувањето на моралните права, и академијата на науките и уметностите, значи, соодветни здруженија, и трет вид, кои што траат вечно, што е многу ретко, меѓутоа имавме посебен

сементимент еве да признаеме, можеби грешиме, но имаме право и по Бернската конвенција ги прогласуваме за вечни. Ретки се тие држави во Европа кои што го прават тоа, меѓутоа, конвенцијата дозволува, и ние одиме на тоа. Да се знае дека ова дело е на тој иј тој автор. Значи вечно треба, при користењето на неговото име, и обврската дека не смее да се менува сакати, меѓутоа тоа е некој израз кој што е соодветен превод може да се најде и некој посоодветен, ако во текот на расправата се дојде до тој да се употреби, да се замени со друг. Не смее да се сквернави делото што би наштетиле на честа и угледот итн. итн. на авторот. Тие две парава се апсолутни и неограничени временски.

Во однос на забелешката на хрватскиот закон дека 30% се даваат за фондови, за унапредување на творештвото итн. итн., има такво нешто, кое што кореспондира и со нашето решение, сегашно. 3-% од средствата што се обезбедуваат за колективно управување може да се задржат, значи тоа е максимумот предвиден, за административни и други трошоци за вршењето на функцијата на колективната организација. А еден дел од тие средства, значи во рамките на тие 30% може организацијата сама, тоа е хрватското решение да ги вложи да формира еден фонд за унапредување, за развој на творештвото итн. за дефицитарни видови творештво.

Ние го имавме во претходниот закон меѓутоа по одредени сугестии, се оцени за оправдано во тоа време, беше избришана таа одредба, меѓутоа стои можноста и натаму организацијата согласно со своите права, бидејќи се работи за приватни права и приватни средства, да ги дели за други фондови онака како што и самата си одлучи соодветно од демокртските принципи на управување со сопствените средства.

Благодарам за дискусијата на пратеникот Силвана Бонева, се разбира отворени сме, отворени сме, ова е само еден почеток и во владината процедура е можно, а натаму, особено во собраниската процедура и да се организира и посебна јавна расправа околу законот и се надеваме дека ќе добиеме закон, кој што сам по себе нема да се спроведува, пак подразбира, политичка, волја, подразбира стручност и компетентност. Ние постојано ги испуштаме тие услови, од вид, правиме идеални закони, меѓутоа доколку нема соодветен одзив од политичката елита, од раководството политичко и од лицата кои што работат во органите и инспекциите. Па дозволете и самите носители на права, првенствено тие, ако не си го штитат својот имот, моето

возило, и мојот, телефон, никој нема да ми го заштити. Прво јас треба да си го заштитам. Тоа е приватна сопственост, почнувајќи од себе и натаму сите до највисоките инстанци, согласни своите надлежности. Благодарам.

Радмила Шекеринска:

Ви благодарам госпоѓа Трајковска, ви благодарам на присуството и на учеството во дебата. Заклучоците од јавната дебата ќе бидат усвоени на следната седница на Националниот совет, кое ќе се одржи во петок, се надевам дека во некоја друга прилика, за овие или за некои од сродните закони ќе се видиме. Ви благодарам и пријатно.

Пред да ја затворам дискусијата ќе ве замолам доколу Министерството за труд и социјална политика го добие мислењето од страна на Европската комисија тоа да биде испратено до учесниците на јавната расправа, само една сугестија. Мислам дека Министерството и Владата треба да бидат свесни дека Европската комисија не е наш сервис па ние да им пуштиме закони и само да чекаме нивно мислење и притоа да го користиме барањето да ни дадат мислење како покритие за законот сега.

Колку што гледам во пратката законот бил под усвоен на Влада во почетокот на август, 4 август. Му требало 16 дена за да стигне во Собранието и да биде примен во архива. Претпоставувам дека исто толку време му требало да стигне и до Брисел. Во август Комисијата не работи. Така што однапред Владата била свесна дека извештајот, односно мислење од Комисијата пред да го усвоиме законот нема да добие. И мислам дека не е во ред тоа да се користи како аргумент, или ако го користиме да кажеме дека тоа мислење ќе го искористиме следниот пат кога ќе го менуваме законот и тоа мислам дека е коректна сугестија ако го добиеме мислењето, Затоа би сакала да замолам бидејќи очигледно Владата ќе продолжи да го менува Законот за работни односи, доколку ги добиваме овие мислења од страна на Европската комисија па расправата да ни биде и поконцентрирана.

Ви благодарам на сите вас за учеството и се гледаме во текот на следната недела. Благодарам.

Советот заврши со работа во 13,46 часот.